

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

a articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal
(excesul de putere și depășirea atribuțiilor de serviciu soldate cu urmări grave)

(Sesizarea nr. 94g/2018)

CHIȘINĂU

1 octombrie 2018

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 328 ALIN. (3) LIT. D) DIN CODUL PENAL
(EXCESUL DE PUTERE ȘI DEPĂȘIREA ATRIBUȚIILOR DE SERVICIU SOLDATE CU URMĂRI GRAVE)

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Igor DOLEA,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dnei Oxana Țurcanu, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 29 iunie 2018
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal, ridicată de către dl avocat Radu Dumneanu, în dosarul nr. 1-528/2017, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională pe 29 iunie 2018, de către dl judecător Serghei Papuha de la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. Autorul excepției a invocat că articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal, care stabilește răspunderea pentru excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu soldată cu urmări grave, este contrar articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 27 iulie 2018, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost declarată admisibilă, fără a se prejudeca fondul cauzei.

5. În procesul examinării excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Departamentului de drept penal al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova.

6. La ședința plenară publică a Curții, excepția de neconstituționalitate a fost susținută de către dl avocat Radu Dumneanu, autor al sesizării. Parlamentul a fost reprezentat de către dl Valeriu Kuciuk, șef al Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și la organele de drept din cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dl Eduard Serbenco, secretar de stat în cadrul Ministerului Justiției.

CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

7. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, se află cauza penală privind învinuirea dnei Olga Pascari de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal.

8. În cadrul ședinței de judecată, dl avocat Radu Dumneanu a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal.

9. Prin încheierea din 20 aprilie 2018, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

11. Prevederile relevante ale Codului penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 3 Principiul legalității

„(1) Nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei infracțiuni nici supus unei pedepse penale, decât în baza unei hotărâri a instanței de judecată și în strictă conformitate cu legea penală.

(2) Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sunt interzise.”

Articolul 328

Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu

„(1) Săvârșirea de către o persoană publică a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile [...] drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 1150 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

[...]

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2):

[...]

d) soldate cu urmări grave,

se pedepsesc cu închisoare de la 6 la 10 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.”

12. Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale sunt următoarele:

Articolul 7

Nicio pedeapsă fără lege

„1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

[...]”

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

13. Prin decizia din 27 iulie 2018, Curtea a confirmat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei excepții de neconstituționalitate, stabilite în jurisprudența sa constantă.

14. Curtea a reținut că obiectul excepției de neconstituționalitate este articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal, norma legală în baza căreia este judecată cauza penală pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

15. Verificarea constituționalității acestui tip de acte normative ține de competența sa *ratione materiae*, potrivit articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție.

16. De asemenea, excepția a fost ridicată de către reprezentantul uneia dintre părțile la proces.

17. Curtea a mai reținut că prevederile aplicabile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

18. Pentru a declara admisibilă sesizarea, Curtea a trebuit să stabilească și incidența drepturilor garantate de Constituție, invocate de către autorul acesteia.

19. În acest sens, Curtea a apreciat că problema care este ridicată în prezenta cauză constă în verificarea conformității articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal cu principiul legalității, în special, verificarea caracterului cert al acestei norme.

20. Prin urmare, Curtea a considerat că această excepție urmează a fi examinată prin prisma prevederilor articolelor 1 alin. (3) și 22, care garantează principiul legalității incriminării și al legalității pedepsei penale, în coroborare cu articolul 23 alin. (2) din Constituție, care instituie criteriile de calitate pe care trebuie să le îndeplinească o lege.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 1 ALIN. (3) ȘI 22, COROBORATE CU ARTICOLUL 23 ALIN. (2) DIN CONSTITUȚIE

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

21. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul pretinde că textul articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal – „soldate cu urmări grave” – nu corespunde cerințelor de calitate a legii penale, contrar articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituție. Aceste inconveniente își au sursa în faptul că legea nu stabilește semnificația noțiunii „urmări grave”. Semnificația acesteia ar fi stabilită, în practică, printr-o interpretare subiectivă și discreționară a organului de urmărire penală și a instanței de judecată.

B. Argumentele autorităților

22. În opinia sa, Președintele Republicii Moldova a menționat că noțiunea de „urmări grave” nu beneficiază de o definiție, fapt care face incertă stabilirea conținutului acesteia. Unul dintre principiile dreptului penal este cel al interpretării stricte, care este irealizabil în prezenta cauză. Așadar, dispoziția legală criticată are un caracter vag și exclude posibilitatea calificării corecte a faptei penale, fapt care generează decizii arbitrare.

23. Parlamentul a susținut că, deși noțiunea de „urmări grave” este una generală, utilizarea acesteia în legea penală este conformă cu jurisprudența Curții Europene, potrivit căreia folosirea unor formule generale este justificată în scopul evitării rigidității excesive a legii penale, iar rolul

judecății cu care au fost investite tribunalele este conceput pentru a înlătura orice dubii și neclarități.

24. În opinia prezentată de către Guvern se menționează că practica judiciară poate constitui un reper obiectiv în funcție de care poate fi apreciată semnificația noțiunii de „urmări grave”. Astfel, apelând la cunoștințele unui profesionist, justițiabilul ar putea înțelege și conștientiza care sunt acțiunile ce-i pot angaja răspunderea penală.

25. Potrivit opiniei Departamentului drept penal al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova, nu este nici clar și nici previzibil ce are în vedere legislatorul prin „urmări grave”. Jurisprudența nu a reușit să dezvolte un înțeles care să constituie un reper obiectiv în funcție de care să poată fi apreciat conținutul noțiunii de „urmări grave” și, prin urmare, justițiabilul nu poate prevedea, în mod rezonabil, în ce condiții ar urma să răspundă în baza articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal. Chiar apelând la consultanța de specialitate, o asemenea persoană nu ar putea determina, fără echivoc, limitele răspunderii sale, pentru că nu poate exista un numitor comun între poziția justițiabilului și a consilierului juridic al acestuia, pe de o parte, și poziția persoanei care are competența aplicării legii penale, pe de altă parte. Fiecare dintre aceste persoane va interpreta în felul ei noțiunea „urmări grave”, în funcție de: nivelul de instruire, experiența de viață, concepțiile, opiniile și convingerile personale, alți factori similari.

C. Aprecierea Curții

1. Principii generale

26. Curtea reamintește că exigențele statului de drept presupun, *inter alia*, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41).

27. În special în materie penală, dispozițiile articolului 22 din Constituție, împreună cu prevederile articolului 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, garantează principiul legalității incriminării și al pedepsei penale (*nullum crimen, nulla poena sine lege*).

28. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că articolul 7 din Convenție trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmăririi penale, a condamnării și a sancționării arbitrare a persoanei (*Rohlena v. Cehia*, [MC], 27 ianuarie 2015, § 50; *Vasiliauskas v. Lituania* [MC], 20 octombrie 2015, § 153; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 45). Această afirmație este valabilă și în contextul articolului 22 din Constituție.

29. În acest sens, Curtea constată că principiul legalității incriminării și a pedepsei penale presupune, prin definiție, că nicio faptă nu poate fi considerată infracțiune dacă nu există o lege care să o prevadă (*nullum crimen sine lege*) și că pedepsele nu pot fi aplicate dacă nu sunt prevăzute de lege (*nulla poena sine lege*). Legalitatea incriminării și a pedepsei

reprezintă principala garanție a securității juridice a persoanei în materie penală.

30. În acest sens, Curtea a reținut că principiul în discuție are consecințe atât în activitatea de elaborare a normelor penale, cât și în procesul aplicării acestora. Altfel spus, acesta este obligatoriu deopotrivă pentru legislator și pentru judecător. În activitatea legislativă, principiul legalității incriminării și a pedepsei intervine atât sub aspect material, cât și sub aspect formal. Sub aspect material, acest principiu îi impune legislatorului două obligații fundamentale: (1) să prevadă într-un text de lege faptele considerate infracțiuni și pedepsele aferente; și (2) să redacteze textul legal cu suficientă claritate, pentru ca orice persoană să poată realiza care sunt acțiunile sau inacțiunile care intră sub incidența lui. Aspectul formal se referă la obligația adoptării normelor penale ca legi organice, potrivit articolului 72 alin. (3) lit. n) din Constituție (HCC nr. 12 din 14 mai 2018, §§ 35, 36).

31. Pe de altă parte, principiul analizat le impune subiectelor care au competența aplicării legii penale două obligații esențiale: interpretarea strictă a legii penale și interzicerea analogiei, adică imposibilitatea aplicării ei dincolo de conținutul acesteia, și, respectiv, interzicerea aplicării retroactive a legii penale, cu excepția legii penale mai favorabile (HCC nr. 12 din 14 mai 2018, § 37).

32. Curtea Europeană a relevat în jurisprudența sa că infracțiunea și pedeapsa trebuie să fie prevăzute de lege. Expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i.e. aceasta trebuie să fie accesibilă și previzibilă (*Rohlena v. Cehia*, [MC], 27 ianuarie 2015, § 50; *Vasiliauskas v. Lituania* [MC], 20 octombrie 2015, § 154; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 48). De altfel, Curtea notează că și articolul 23 alin. (2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile.

33. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată să dispună de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 68). Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție, legea publicându-se în Monitorul Oficial.

34. La rândul ei, condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (*Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 47).

35. Totuși, Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă (*Del Rio Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, §§ 92, 93). Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele schimbătoare presupune

exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (*Kokkinakis v. Greece*, 25 mai 1993, § 40). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acesteia cu cerințele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (*Liivik v. Estonia*, 25 iunie 2009, §§ 96-104).

36. Cu privire la clarificarea normelor juridice, Curtea Europeană a reținut că dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul procesului de creare a dreptului este o parte bine-consolidată și necesară a tradiției juridice în statele-părți la Convenție. Articolul 7 din Convenție nu poate fi citit ca interzicând clarificarea graduală a regulilor răspunderii penale prin intermediul interpretării judiciare de la caz la caz, cu condiția ca evoluția care rezultă să fie conformă cu esența infracțiunii și să fie previzibilă în mod rezonabil (*Kononov v. Latvia* [MC], 17 mai 2010 § 185). Atunci când examinează previzibilitatea unei norme penale, Curtea Europeană trebuie să se asigure dacă interpretarea judiciară a legii penale a continuat pur și simplu o linie perceptibilă a dezvoltării jurisprudențiale (*Dragotoniu și Militaru-Pidhorni v. România*, 24 mai 2007, § 44).

37. În orice caz, instanțele de judecată nu sunt îndreptățite să recurgă la o interpretare extensivă defavorabilă a legii penale sau la o aplicare prin analogie. O asemenea abordare este interzisă de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană. În consecință, cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interzicerea analogiei în aplicarea legii penale urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului.

38. De asemenea, pentru ca legea să îndeplinească cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (*Sissanis v. România*, 25 ianuarie 2007, § 66). O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (HCC nr. 28 din 23 noiembrie 2015, § 61).

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

39. Curtea observă că articolul 328 alin. (1) din Codul penal stabilește răspunderea pentru comiterea de către o persoană publică a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice. Articolul 328 alin. (3) lit. d) din Cod prevede răspunderea pentru comiterea aceluiași acțiuni, dacă prin acestea au avut loc „urmări grave”.

40. Curtea notează că în articolul 328 alin. (1) din Codul penal este specificată noțiunea de *daune în proporții considerabile*. Totodată, la alin. (3) lit. d) din același articol este prevăzută noțiunea de *urmări grave*. Din punct de vedere juridico-penal, ambele noțiuni desemnează urmările prejudiciabile ale infracțiunilor prevăzute la articolul 328 din Codul penal.

41. În ipoteza în care infracțiunea are *urmări grave*, gradul prejudiciabil al infracțiunii este mai mare decât în cazul în care infracțiunea provoacă daune în *proporții considerabile*. Această concluzie decurge din compararea sancțiunii de la articolul 328 alin. (1) din Codul penal (*i.e.* amendă în mărime de la 650 la 1150 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani) cu cea de la alin. (3) al aceluiași articol (*i.e.* închisoare de la 6 la 10 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani). Cu alte cuvinte, diferențierea noțiunilor daune în *proporții considerabile* și *urmări grave* are implicații în privința agravării sau neagravării răspunderii penale a făptuitorului.

42. Odată făcută această clarificare, Curtea va supune testului calității legii articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal.

43. Cu privire la condiția accesibilității, Curtea menționează că publicul larg are acces la Codul penal, acesta fiind publicat în Monitorul Oficial. Aici operează prezumția cunoașterii legii, care decurge din principiul general de drept *nemo censetur ignorare legem*. Prin urmare, nu există niciun dubiu cu privire la faptul că dispozițiile contestate îndeplinesc condiția accesibilității, iar sarcina Curții este de a stabili dacă articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal este suficient de previzibil.

44. Cu titlu preliminar, Curtea relevă că în jurisprudența Curții Europene s-a reținut că sfera de aplicare a conceptului de previzibilitate depinde în mare măsură de conținutul instrumentului în cauză, de domeniul pe care îl reglementează, precum și de numărul și statutul destinatarilor săi. Persoanele care au o activitate profesională trebuie să dea dovadă de o prudență mai mare în cadrul activității lor și este de așteptat ca acestea să-și asume riscurile inerente activității lor (*Sekmadienis Ltd. v. Lituania*, 30 ianuarie 2018, § 65; *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy v. Finlanda* [MC], 27 iunie 2017, § 145).

45. Sub aspectul domeniului de reglementare, Curtea observă că textul legal criticat se referă la o infracțiune care atentează la buna-desfășurare a activității din sfera publică. Cu privire la sfera și statutul destinatarilor săi, Curtea constată că subiect al infracțiunii prevăzute de articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal poate fi orice persoană publică, în sensul articolului 123 alin. (2) din Cod. Așadar, având în vedere faptul că norma contestată este aplicabilă în privința tuturor persoanelor publice și nu de o manieră dedicată unei anumite activități profesionale, gradul de previzibilitate al legii trebuie apreciat în lumina standardului „experienței juridice obișnuite”.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 328 ALIN. (3) LIT. D) DIN CODUL PENAL
(EXCESUL DE PUTERE ȘI DEPĂȘIREA ATRIBUȚIILOR DE SERVICIU SOLDATE CU URMĂRI GRAVE)

46. Curtea a remarcat că nu există niciun text normativ care ar defini noțiunea de „urmări grave”, utilizată în articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal. De asemenea, legea nu stabilește niciun criteriu material care să cuantifice gravitatea urmării prejudiciabile. Astfel, există riscul ca gravitatea să fie apreciată în baza unor criterii arbitrare și discreționare de către cei dotați cu competența aplicării legii penale.

47. Articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal instituie în mod evident pedepse mai mari decât alin. (1) al aceluiași articol, dacă prin excesul de putere sau prin depășirea atribuțiilor de serviciu s-au produs „urmări grave”. În acest context, Curtea observă că, ori de câte ori legislatorul a reglementat forme agravate ale anumitor infracțiuni [e.g. articolul 166¹ alin. (2) din Codul penal – Acțiunile prevăzute la alin. (1) care din imprudență au cauzat: vătămarea gravă sau medie a integrității corporale sau sănătății; care din imprudență au cauzat decesul persoanei sau sinuciderea acesteia, etc.; articolul 169 alin. (2) din Codul penal – Aceeași acțiune care a cauzat din imprudență: vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății; decesul victimei], înțelesul acestora este fie definit în mod expres, fie se poate distinge cu ușurință din raportarea lor la firească. Totuși, în cazul articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal, legislatorul nu a definit sau oferit vreun indiciu în cuprinsul legii penale privind semnificația „urmărilor grave”.

48. Curtea reține că, având în vedere multitudinea semnificațiilor acestei sintagme, destinatarul normei penale nu poate cunoaște care este acțiunea/inacțiunea prohibită astfel, încât să-și adapteze conduita în mod corespunzător. În practică, stabilirea acestora nu poate fi făcută de către cei competenți să aplice legea penală, decât în baza unor criterii lipsite de suport legal. Chiar dacă se face apel la consultanța de specialitate, destinatarul normei ar putea fi privat de posibilitatea conformării cu prevederile legale.

49. Curtea menționează că norma contestată îi acordă instanței de judecată o marjă largă de discreție, fapt care a generat o practică judiciară neunitară (e.g., vezi: decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 27 ianuarie 2015, în dosarul nr. 1ra-1/15; decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 12 mai 2015, în dosarul nr. 1ra-394/2015; decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 29 septembrie 2015, în dosarul nr. 1ra-822/2015).

50. De asemenea, Curtea a constatat că unii judecători care s-au confruntat cu problema calificării cazurilor cu „urmări grave” au aplicat direct Convenția Europeană, menționând, între altele, că pentru a se reține un astfel de semn calificativ, este necesar să fie cunoscut conținutul acestuia, iar condamnarea persoanei în baza unor asemenea norme ar genera instituirea unui regim represiv și nu a unui preventiv (hotărârea Judecătoriai Centru, municipiul Chișinău, din 12 mai 2015, în dosarul nr. 1-23/2015).

51. Astfel, Curtea observă că jurisprudența în materie nu a dezvoltat pentru noțiunea criticată un înțeles exact care să constituie un reper în

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 328 ALIN. (3) LIT. D) DIN CODUL PENAL
(EXCESUL DE PUTERE ȘI DEPĂȘIREA ATRIBUȚIILOR DE SERVICIU SOLDATE CU URMĂRI GRAVE)

funcție de care să poată fi apreciat conținutul acesteia și, prin urmare, articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal este susceptibil de o interpretare extensivă defavorabilă făptuitorului. În acest sens, Curtea Europeană a reiterat în cauza *Prigală v. Republica Moldova*, 13 februarie 2018, §§ 38-40, că interpretarea extensivă defavorabilă constituie o încălcare a articolului 7 din Convenția Europeană.

52. Așadar, în lipsa unor repere fixe, inclusiv normative, calificarea urmărilor prejudiciabile ale infracțiunii ca fiind „urmări grave” se face la discreția celor care aplică legea penală, justițiabilul aflându-se într-o stare de insecuritate juridică.

53. Rezumând cele enunțate *supra*, Curtea conchide că prevederile articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal sunt formulate de o manieră imprecisă și neclară și le conferă autorităților care le aplică o marjă excesivă de discreție. Prin urmare, ele nu îndeplinesc standardul calității legii penale, fiind contrare articolelor 1 alin. (3) și 22, coroborate cu articolul 23 alin. (2) din Constituție.

54. Totuși, Curtea menționează că, deși a constatat neconstituționalitatea articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal, acest fapt nu împiedică Parlamentul să precizeze întinderea și conținutul acestei agravante. De altfel, simpla eliminare a lit. d) din alin. (3) al articolului 328 din Codul penal ar putea să nu ofere o protecție adecvată valorilor sociale ocrotite de legea penală atunci când prin excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu se atentează la viața și sănătatea persoanei, precum și în cazul în care se provoacă prejudicii materiale semnificative. Astfel, având în vedere faptul că sarcina de a reglementa gravitatea vătămării rezultate din comiterea unei fapte penale îi revine legislatorului, Curtea consideră necesar să emită o Adresă către Parlament în vederea stabilirii în legea penală, în mod expres și cu exactitate, a urmărilor care pot fi calificate drept „urmări grave” în contextul infracțiunii de exces de putere sau de depășire a atribuțiilor de serviciu.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 literele a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite* excepția de neconstituționalitate ridicată de către dl avocat Radu Dumneanu, în dosarul nr. 1-528/2017, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. *Se declară neconstituțional* articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 328 ALIN. (3) LIT. D) DIN CODUL PENAL
(EXCESUL DE PUTERE ȘI DEPĂȘIREA ATRIBUȚIILOR DE SERVICIU SOLDATE CU URMĂRI GRAVE)

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

*Chișinău, 1 octombrie 2018
HCC nr. 22
Dosarul nr. 94g/2018*